

میزان کاربست نتایج تحقیقات و عوامل مؤثر بر آن: رویکرده و چالش نو در آموزش و پرورش

رمضان حسن زاده^۱

چکیده

این مقاله به بررسی میزان کاربست نتایج تحقیقات انجام شده در آموزش و پرورش و عوامل مؤثر بر آن می‌پردازد. در پژوهش حاضر هشت سؤال و چهار فرضیه مورد بررسی و آزمون قرار گرفت. آزمودنیهای پژوهش کلیه پژوهشگران که به انجام تحقیقات در آموزش و پرورش مازندران مبادرت کرده‌اند، کلیه مدیران ستادی آموزش و پرورش و کلیه تحقیقات انجام شده در آموزش و پرورش هستند. برای گردآوری داده‌ها از چهار پرسشنامه استفاده شد. پرسشنامه مسؤولان ستادی، پرسشنامه پژوهشگران، پرسشنامه کاربست و فرم ارزیابی. نتایج نشان داد که بیش از نیمی از طرحهای پژوهشی انجام شده در آموزش و پرورش به شکل‌های مختلف به کاربست رسیده است. ویژگیهای حرفه‌ای پژوهشگران بر میزان کاربست یافته‌ها تأثیر دارد. بین کیفیت تحقیقات انجام شده و میزان کاربست یافته‌ها رابطه وجود دارد

۱- استادیار گروه روان‌شناسی دانشگاه ساری و عضو انجمن پژوهش‌های آموزشی ایران

کاربست یافته‌های پژوهشی و موانع موجود از جمله چالش‌های اساسی حوزه مدیریت پژوهش در آموزش و پرورش است. انجام پژوهش‌های کاربردی در آموزش و پرورش با هدف به کار گرفتن و بهره‌برداری از یافته‌های آن در تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌های آموزشی و پرورشی صورت می‌گیرد. تحقیقات و پژوهش‌های علمی یکی از راه‌های دستیابی به حقایق و واقعیت‌های موجود در عالم خلقت و هستی و کشف منابع و راهکارهای نوین به منظور پاسخگویی به نیازها و خواسته‌های متحول انسان و جامعه به‌شمار می‌روند (خوش‌فر، ۱۳۷۹). تحقیق را باید مبنای همه تحولات و حرکت‌های اجتماعی، فرهنگی، صنعتی و اقتصادی دانست، تا جایی که می‌توان گفت که فعالیتهای تحقیقاتی پایه‌های استقلال کشور را استوارتر می‌سازد. هدف از تحقیقات کشف حقایق تازه، نوآوری و استفاده از کاربردهای آن در حل مسائل است. در کشورهای توسعه‌یافته اعتقاد به تحقیق و پژوهش و به کار بستن نتایج حاصل از آن از سوی مردم، مسئولان، سیاستگذاران، برنامه‌ریزان، طراحان و تصمیم‌گیران به صورت یک باور عمومی در آمده است. به نظر می‌رسد نیاز به تحقیق در این جوامع به صورت یک ضرورت در آمده است. کاربردهای پژوهشی و موانع موجود از جمله چالش‌های اساسی حوزه مدیریت پژوهش است (آقازاده، ۱۳۷۵، متین، ۱۳۸۰).

مقدمه

کاربست یافته‌های پژوهشی و موانع موجود از جمله چالش‌های اساسی حوزه مدیریت پژوهش در آموزش و پرورش است. انجام پژوهش‌های کاربردی در آموزش و پرورش با هدف به کار گرفتن و بهره‌برداری از یافته‌های آن در تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌های آموزشی و پرورشی صورت می‌گیرد. تحقیقات و پژوهش‌های علمی یکی از راه‌های دستیابی به حقایق و واقعیت‌های موجود در عالم خلقت و هستی و کشف منابع و راهکارهای نوین به منظور پاسخگویی به نیازها و خواسته‌های متحول انسان و جامعه به‌شمار می‌روند (خوش‌فر، ۱۳۷۹). تحقیق را باید مبنای همه تحولات و حرکت‌های اجتماعی، فرهنگی، صنعتی و اقتصادی دانست، تا جایی که می‌توان گفت که فعالیتهای تحقیقاتی پایه‌های استقلال کشور را استوارتر می‌سازد. هدف از تحقیقات کشف حقایق تازه، نوآوری و استفاده از کاربردهای آن در حل مسائل است. در کشورهای توسعه‌یافته اعتقاد به تحقیق و پژوهش و به کار بستن نتایج حاصل از آن از سوی مردم، مسئولان، سیاستگذاران، برنامه‌ریزان، طراحان و تصمیم‌گیران به صورت یک باور عمومی در آمده است. به نظر می‌رسد نیاز به تحقیق در این جوامع به صورت یک ضرورت در آمده است. کاربردهای پژوهشی و موانع موجود از جمله چالش‌های اساسی حوزه مدیریت پژوهش است (آقازاده، ۱۳۷۵، متین، ۱۳۸۰).

هدف اصلی از انجام تحقیقات در کلیه سازمانها و دستگاههای اجرایی و صرف بودجه‌های مادی و انسانی بهبود کیفیت، کمک به تصمیم‌گیری مناسب، افزایش

بهره‌وری و کارآیی سازمانی، اتخاذ راهبردهای مناسب، حل مشکلات موجود، دستیابی به کارآفرینی و اعتماد و اطمینان در برنامه‌ریزی خرد و کلان است. دستیابی به این اهداف جز از طریق کاربستن یافته‌های پژوهشی در اتخاذ تصمیمات اجرایی و مبتنی ساختن برنامه‌ریزی‌ها بر نتایج پژوهش‌های به عمل آمده، عملی نمی‌شود. برای این منظور می‌توان در مراحل پیش از پژوهش، ضمن پژوهش و پس از پژوهش زمینه‌های استفاده از نتایج پژوهش را فراهم کرد (جانستون، ۱۹۸۴؛ ترجمه مهرمحمدی، ۱۳۷۴).

بررسیها و پژوهش‌های انجام شده حاکی از آن است که عوامل متعددی در کاربست یافته‌های پژوهشی نقش دارند. نیازسنجی و تعیین اولویت‌های پژوهشی، ایجاد ارتباط نزدیک و مستمر بین محققان و مجریان، ارزشیابی از میزان اثربخشی و سودمندی نتایج تحقیقات، تقویت و رشد شایستگی‌های علمی محققان، ایجاد نظام اطلاع‌رسانی مناسب، تأسیس بانک اطلاعاتی، رشد فرهنگ پژوهشی، ایجاد دوره‌های آموزشی، ایجاد کمیته‌اشاعه و کاربست پژوهشی، ترغیب و تشویق پژوهشگران، افزایش کیفیت روش‌شناسی تحقیق، از بین بردن شکاف و فاصله بین محققان و تصمیم‌گیران، مدیریت مناسب پژوهشی، تقویت بینش پژوهشی، تقویت بینش پژوهشی در مدیران، دسترسی به موقع به نتایج تحقیقات، از بین بردن محدودیت‌های خشک اداری، تقویت روحیه واقع‌بینی، برگزاری جلسات هم‌اندیشی، استفاده از رسانه‌های ارتباط جمعی و فعال کردن مراکز پژوهشی از عوامل کاربست یافته‌های تحقیقات است (راچفورد و نیکولز، ۱۹۹۶؛ سومر و سومر، ۱۹۹۷؛ بلیکی، ۲۰۰۰؛ اولاد، ۲۰۰۲؛ رهبر و موریسون، ۲۰۰۲؛ رجبی، ۱۳۸۰؛ کوهن و همکارانش، ۲۰۰۱؛ ایرانمنش، ۱۳۷۹؛ آقازاده، ۱۳۸۰؛ فرزام‌فرد، ۱۳۸۰؛ مهرمحمدی، ۱۳۸۰؛ حسن‌زاده، ۱۳۸۰؛ فقیهی قزوینی، ۱۳۷۸؛ متین، ۱۳۸۰؛ ساکی، ۱۳۸۲ و امام جمعه، ۱۳۸۲).

در کاربست یافته‌های پژوهشی موانع و عوامل بازدارنده زیادی وجود دارند. هر یک از آنها می‌توانند در استفاده از یافته‌های تحقیقات مانع و مزاحمت ایجاد نمایند. پژوهش‌های مهرمحمدی (۱۳۸۰)، متین (۱۳۸۲)، سپیدنامه (۱۳۸۰)، رجبی (۱۳۸۰)، آقازاده (۱۳۸۰)، شفیعی (۱۳۸۱)، شریعت‌زاده (۱۳۸۰)، فتحی (۱۳۸۲) و حج‌فروش (۱۳۸۲) نشان می‌دهد که نبودن نظام اطلاع‌رسانی، تردید در کیفیت روش تحقیق، وجود

استبداد مدیریتی و مدیریت شتابزده، محدودیت‌های مالی، نداشتن راهبرد مناسب برای کاربست، تردید در صلاحیت محققان، دیوانسالاری و ساختار خشک اداری، عدم نیازسنجی، نبود فرهنگ پژوهشی، مدیریت پژوهش نامناسب، نبود نظام ارزشیابی در کاربست، ناهمخوانی نتایج برخی از پژوهش‌ها با زمینه فرهنگی و اجتماعی جامعه و نهادینه نشدن فرهنگ مراجعه به تحقیق در سازمان‌ها از موانع و عوامل باردارنده کاربست نتایج تحقیقات هستند. در پژوهش حاضر ۸ سؤال و ۴ فرضیه مورد بررسی و آزمون قرار گرفت.

۱- میزان اطلاع مسؤلان ستادی سازمان آموزش و پرورش و پژوهشگران از کاربست نتایج تحقیقات چقدر است؟

۲- میزان همکاری محققان در کاربست یافته‌های تحقیقات چقدر است؟

۳- تا چه اندازه در شرح وظایف مسؤلان ستادی بر کاربست نتایج تحقیقات تأکید شده است؟

۴- میزان تأثیر نظام اجرایی آموزش و پرورش بر کاربست نتایج تحقیقات چقدر است؟

۵- علاقه مسؤلان ستادی آموزش و پرورش به استفاده از نتایج تحقیقات در تصمیم‌گیری‌ها چگونه است؟

۶- میزان کاربست یافته‌های تحقیقات از نظر اعضای کمیته‌های مربوط چگونه است؟

۷- کیفیت تحقیقات انجام شده در آموزش و پرورش چگونه است؟

۸- رابطه ویژگی‌های حرفه‌ای پژوهشگران با میزان کاربست یافته‌ها تا چه حد است؟

فرضیه‌های پژوهش

۱- بین کیفیت تحقیقات انجام شده و میزان کاربست یافته‌ها رابطه وجود دارد.

۲- بین میزان همکاری پژوهشگران در کاربست یافته‌های تحقیقات و میزان کاربست یافته‌ها رابطه وجود دارد.

۳- بین میزان دسترسی و استفاده از منابع و اطلاعات جدید و میزان کاربست یافته‌ها رابطه وجود دارد.

۴- میزان کاربست یافته‌های تحقیقاتی که مجریان آموزش و پرورش و غیرآموزش و پرورش انجام داده‌اند متفاوت است.

روش و جامعه تحقیق

روش انجام این پژوهش توصیفی - همبستگی می باشد.

آزمودنیهای این پژوهش کلیه پژوهشگرانی که به انجام تحقیقات در آموزش و پرورش مازندران مبادرت کرده اند (۴۸ نفر)، کلیه مدیران ستادی سازمان آموزش و پرورش (۲۵ نفر) و کلیه تحقیقات انجام شده در آموزش و پرورش (۴۳ تحقیق) است.

ابزارهای پژوهش

در این پژوهش برای گردآوری داده ها از ۴ ابزار استفاده شد:

۱- پرسشنامه مسؤلان ستادی: این پرسشنامه برای اندازه گیری دیدگاههای مسؤلان ستادی در مورد عوامل مؤثر بر کاربست یافته های تحقیقات انجام شده، تهیه شده است. این پرسشنامه شامل ۱۱ سؤال است که براساس مقیاس ۵ درجه ای لیکرت ساخته شده است. روایی صوری و محتوایی پرسشنامه را اعضای کمیته تخصصی و متخصصان سنجش و اندازه گیری تأیید کرده اند. پایایی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۷۹ به دست آمد.

۲- پرسشنامه پژوهشگران: این پرسشنامه برای اندازه گیری دیدگاههای پژوهشگران در مورد عوامل مؤثر بر کاربست یافته ها تهیه شده که شامل ۵ سؤال و براساس مقیاس پنج درجه ای لیکرت ساخته شده است. روایی صوری و محتوایی پرسشنامه را متخصصان تأیید کرده اند. پایایی آن با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۷۱ به دست آمد.

۳- پرسشنامه کاربست: این پرسشنامه برای اندازه گیری میزان کاربست یافته های تحقیقات تهیه شده و شامل ۱۵ سؤال براساس مقیاس لیکرت و دارای سه گزینه و یک سؤال باز پاسخ است. این پرسشنامه نیز به تأیید متخصصان رسیده است.

۴- فرم ارزیابی: برای اندازه گیری کیفیت تحقیقات انجام شده در آموزش و پرورش از این فرم استفاده شده است. این فرم را پژوهشکده تعلیم و تربیت برای ارزیابی گزارشهای نهایی طرحهای پژوهشی تهیه کرده است. این فرم دارای ۱۵ موضوع اصلی و ۵۹ سؤال است. این فرم نیز براساس مقیاس پنج درجه ای لیکرت و به صورت عددی است. در این تحقیق برای تجزیه و تحلیل داده ها از دو روش آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

۱- سؤال ۱- میزان اطلاع مسؤلان ستادی سازمان آموزش و پرورش و پژوهشگران از کاربست نتایج تحقیقات چقدر است؟ نتایج نشان می‌دهد که ۶۰٪ از مسؤلان ستادی از کاربست نتایج تحقیقات در حد خیلی زیاد و ۲۴٪ در حد خیلی کم و کم اطلاع دارند. همچنین ۳۳/۳۳ درصد از پژوهشگران از کاربست نتایج تحقیقات در حد خیلی زیاد و زیاد و ۵۲/۰۸۳ درصد در حد خیلی کم و کم اطلاع دارند.

۲- سؤال ۲- میزان همکاری پژوهشگران در کاربست یافته‌های تحقیقات چقدر است؟ تحلیل آماری نشان می‌دهد که ۲۹/۱۶ درصد از محققان در کاربست یافته‌های تحقیقات در حد خیلی زیاد و زیاد همکاری داشته‌اند و ۵۱/۰۴۱ درصد آنها در حد خیلی کم و کم همکاری داشته‌اند.

۳- سؤال ۳- تا چه اندازه در شرح وظایف مسؤلان ستادی بر کاربست نتایج تحقیقات تأکید شده است؟ بررسی اسنادی شرح وظایف مسؤلان ستادی (رئیس سازمان، معاونان و کارشناس مسؤل تحقیقات) نشان می‌دهد که در شرح وظایف مسؤلان ستادی (به استثنای کارشناس مسؤل تحقیقات) چندان در کاربست نتایج تحقیقات تأکید نشده است. در یکی از بندهای شرح وظایف رئیس سازمان آموزش و پرورش به شرکت او در شوراهای، کمیته‌ها و مجامع درون‌سازمانی و برون‌سازمانی که می‌توان شورای تحقیقات و کمیته‌های مربوط به آن را نام برد اشاره شده است.

۴- سؤال ۴- میزان تأثیر نظام اجرایی آموزش و پرورش در کاربست نتایج تحقیقات چقدر است؟ نتایج نشان می‌دهد که ۳۲ درصد از مسؤلان معتقدند که نظام اجرایی آموزش و پرورش در حد خیلی زیاد و زیاد و ۵۰ درصد آنها معتقدند که در حد خیلی کم و کم بر کاربست یافته‌های تحقیقات تأثیر دارد.

۵- سؤال ۵- علاقه مسؤلان ستادی آموزش و پرورش به استفاده از نتایج تحقیقات در تصمیم‌گیری‌ها چگونه است؟ تحلیل آماری نشان می‌دهد که ۷۹ درصد از مسؤلان ستادی به استفاده از نتایج تحقیقات در تصمیم‌گیری‌ها در حد خیلی زیاد و زیاد و ۱۱ درصد آنها در حد خیلی کم و کم علاقه دارند.

۶- سؤال ۶- میزان کاربست یافته‌های تحقیقات از نظر اعضای کمیته‌های مربوط چگونه است؟ نتیجه نشان می‌دهد که ۵۰/۵۴ درصد از طرحهای پژوهشی انجام شده در

آموزش و پرورش از نظر اعضای کمیته‌های کاربست به شکل‌های مختلف به کاربست رسیده‌اند و ۹/۳۰ درصد نیز به کاربست نرسیده‌اند.

۷- سؤال ۷- کیفیت تحقیقات انجام شده در آموزش و پرورش چگونه است؟ نتیجه نشان می‌دهد که ۶۹/۷۵۵ درصد از تحقیقات انجام شده در آموزش و پرورش از کیفیت برخوردار هستند. یعنی حدود ۷۰ درصد تحقیقات از نظر روش‌شناسی و روش انجام پژوهش قابل تأیید هستند.

۸- سؤال ۸- تا چه اندازه ویژگی‌های حرفه‌ای پژوهشگران بر میزان کاربست یافته‌ها تأثیر دارد؟ نتیجه نشان می‌دهد که ۷۵ درصد از مسؤولان ستادی عقیده دارند که ویژگی‌های حرفه‌ای پژوهشگران در حد خیلی زیاد و زیاد بر میزان کاربست یافته‌ها تأثیر دارد.

فرضیه‌های پژوهش

۱- بین کیفیت تحقیقات انجام شده و میزان کاربست یافته‌ها رابطه وجود دارد. همان‌طور که یافته‌های جدول شماره ۲ نشان می‌دهد بین کیفیت تحقیقات انجام شده و میزان کاربست یافته‌ها رابطه وجود دارد ($P < 0/05$ و $t = 0/36$).

۲- بین میزان همکاری محققان در کاربست یافته‌های تحقیقات و میزان کاربست یافته‌ها رابطه وجود دارد. همان‌طوری که یافته‌های جدول شماره ۲ نشان می‌دهد بین میزان همکاری محققان در کاربست یافته‌های تحقیقات و میزان کاربست یافته‌ها رابطه وجود دارد ($P < 0/05$ و $t = 0/67$).

۳- بین میزان دسترسی و استفاده از منابع و اطلاعات جدید و میزان کاربست یافته‌های تحقیقات رابطه وجود دارد. تحلیل آماری نشان می‌دهد بین میزان دسترسی و استفاده از منابع و اطلاعات جدید و میزان کاربست یافته‌های تحقیقات رابطه وجود دارد ($P < 0/05$ و $t = 0/368$).

۴- میزان کاربست یافته‌های تحقیقاتی که مجریان آموزش و پرورش و غیر آموزش و پرورش انجام داده‌اند، متفاوت است. تحلیل آماری نشان می‌دهد میزان کاربست یافته‌های تحقیقاتی که مجریان آموزش و پرورش و غیر آموزش و پرورش انجام داده‌اند، متفاوت است ($P < 0/05$ و $t = 0/55$).

جدول ۱- تحلیل آماری موضوع‌های پرستشنامه میزان کاربست یافته‌های تحقیقات

ردیف	موضوع پرستشنامه	کرتبه‌ها	جمع	بدون پاسخ	نمی‌دانم	خیر	بله	فراوانی درصد فراوانی درصد فراوانی درصد فراوانی درصد فراوانی درصد
۱	تکثیر و انتشار در روزنامه‌ها و اطلاع‌رسانی و آگاهی‌دهی به مخاطبان تحقیق (دوایر، ادارات، مدیران، معلمان و...)	۳۵	۸۱/۳۹	۵	۱۱/۶۳	۳	۶/۹۷	۴۳
۲	تغییر در نگارش و ابزارهای رایج در واحد شما نسبت به موضوع تحقیق	۷۸	۶۵/۱۱	۲	۴/۶۵	۷	۱۶/۲۸	۴۳
۳	کسب آمادگی بیشتر برای شرکت در جلسات	۲۹	۶۷/۴۴	۵	۱۱/۶۳	۷	۱۶/۲۸	۴۳
۴	کسب آمادگی بیشتر برای شرکت در گردهمایی‌ها	۲۷	۶۲/۷۹	۵	۱۱/۶۳	۸	۱۸/۶۰	۴۳
۵	تنظیم دستورالعمل‌ها براساس نتایج و پیشنهاددهی‌های تحقیق	۲۴	۵۵/۸۱	۸	۱۸/۶۰	۵	۱۱/۶۳	۴۳
۶	تغییر رویه‌ها و روشها در میدان عمل	۲۷	۶۲/۷۹	۹	۲۰/۹۳	۵	۱۱/۶۳	۴۳
۷	کاربرد نتایج در سیاستگذاری و تصمیم‌گیری‌ها	۲۶	۶۰/۴۶	۵	۱۱/۶۳	۳	۷/۹۷	۴۳
۸	میزان استفاده برای تهیه گزارشها و مقاله‌های علمی آموزشی	۷	۱۶/۲۸	۶	۱۳/۹۵	۲۶	۶۰/۴۶	۴۳
۹	پیشینه قرار گرفتن برای سایر مطالعات، پژوهش‌ها و انجام طرح‌های پژوهشی	۲۰	۴۶/۵۱	۱	۲/۳۲	۲۱	۴۸/۸۳	۴۳
۱۰	داده‌ها و اطلاعات پشتیبانی‌کننده برای سخنرانی کارشناسان و مدیران	۱۸	۴۱/۸۶	۱	۲/۳۲	۱۹	۴۴/۱۸	۴۳
۱۱	بهره‌گیری به‌عنوان منبع آموزشی در برگزاری کارگاههای آموزشی	۸	۱۸/۶۰	۴	۹/۳۰	۲۵	۵۸/۱۳	۴۳
۱۲	استفاده در برنامه‌ریزی‌های خود و کلان مربوط به آن حوزه	۲۵	۵۸/۱۳	۱	۲/۳۲	۱۳	۳۰/۲۳	۴۳
۱۳	استفاده در بازنگری از برنامه‌های در حال اجرا	۲۶	۶۰/۱۴	۴	۹/۳۰	۸	۱۸/۶۰	۴۳
۱۴	میزان استفاده در زمینه تشریح همکاری‌ها به مطالعه طرحها برای تصمیم‌گیری‌ها	۹	۲۰/۹۳	۰	۰	۲۸	۶۵/۱۱	۴۳
۱۵	میزان استفاده در زمینه تحقیق اهداف سازمانی آموزش و پرورش	۱۷	۳۹/۵۳	۴	۹/۳۰	۱۹	۴۴/۱۹	۴۳
	جمع کل	۲۲۶	۵۰/۵۴	۶۰	۹/۳۰	۲۰۳	۳۱/۴۷	۶۴۵

جدول ۲- خلاصه تحلیل آماری فرضیه‌های ۱ و ۲ و ۳

شاخصهای آماری فرضیه‌ها	ضریب همبستگی محاسبه شده	ضریب همبستگی بحرانی	سطح اطمینان	آلفا	نتیجه فرضیه
اول	۰/۳۶	۰/۳۰۴	%۹۵	%۵	تأیید شد
دوم	۰/۶۷	۰/۳۲	%۹۵	%۵	تأیید شد
سوم	۰/۳۶۸	۰/۳۲	%۹۵	%۵	تأیید شد

جدول ۳- خلاصه تحلیل آماری فرضیه ۴

شاخصهای آماری فرضیه‌ها	t ₀	t _c	سطح اطمینان	آلفا	نتیجه فرضیه
چهارم	۰/۵۵	۱/۹۸	%۹۵	%۵	تأیید شد

بحث و نتیجه گیری

۱- براساس نتایج سؤال ۱ می‌توان گفت که اولین شرط در کاربست و استفاده از نتایج یافته‌های تحقیقات آگاهی و اطلاع از میزان و نوع کاربست آنهاست. این نتیجه با نتایج سایر پژوهشگران همسان است. مهرمحمدی (۱۳۸۰) نشان داد که آگاهی مدیران و تصمیم‌گیرندگان شرط اصلی از کاربرد یافته‌های پژوهش‌ها به‌شمار می‌رود. امام جمعه (۱۳۸۲) و فتحی و اجارگاه (۱۳۸۲) نیز خاطر نشان می‌کنند که مدیریت نقش تعیین‌کننده در توسعه و تحقیق دارد. مدیران با آگاهی و استفاده مناسب و بایسته از یافته‌های پژوهشی می‌توانند به اتخاذ تصمیمات عقلانی و مطلوب مبادرت نمایند. متین (۱۳۸۲) و حج فروش (۱۳۸۲) معتقدند که افزایش آگاهی مدیران، پژوهشگران و تصمیم‌گیرندگان از سودمندی نتایج تحقیقات می‌تواند در استفاده بهینه از یافته‌های پژوهشی نقش داشته باشد.

۲- براساس نتایج سؤال ۲ می‌توان گفت که همکاری پژوهشگران می‌تواند در کاربست یافته‌ها مؤثر باشد. حسن‌زاده (۱۳۸۰ و ۱۳۸۲)، متین (۱۳۸۲)، ساکی (۱۳۸۲) و

سپیدنامه (۱۳۸۰) معتقدند که خلأ ارتباطی بین تولیدکنندگان و استفاده‌کنندگان یافته‌های پژوهشی یکی از موانع کاربست است. تحقیقات مختلف نشان می‌دهد که پژوهشی کارآمد و مفید است که راهکارهای لازم برای دست یافتن به نتایج خود را نیز پیشنهاد دهد.

۳- براساس نتایج سؤال ۳ می‌توان گفت که تأکید بر کاربست یافته‌های پژوهشی در شرح وظایف می‌تواند عامل تسهیل‌کننده استفاده از تحقیقات باشد. نتیجه تحقیق حاضر با نتایج سایر محققان در این زمینه همسویی دارد. مهرمحمدی (۱۳۸۰)، متین (۱۳۸۲)، فتحی و اجارگاه (۱۳۸۲) نیز نشان دادند که در قوانین و مقررات و شرح وظایف مدیران و سیاستگذاران اشاره شفاف به استفاده از یافته‌های پژوهشی به عمل نیامده است.

۴- براساس نتایج سؤال ۴ می‌توان گفت که نظام اجرایی آموزش و پرورش بر کاربست تحقیقات تأثیر دارد. تحقیقات و بررسی‌های قبلی نیز نشان می‌دهد که وضع قوانین و آیین‌نامه‌های آموزش و پرورش به صورت متمرکز، خودرایی و سلیقه‌ای عمل کردن مدیران نظام آموزشی و نبود ابزارهای قانونی برای اعمال یافته‌های پژوهشی می‌تواند در کاربست تحقیقات مانع ایجاد کند (شریعت‌زاده، ۱۳۸۰؛ رجبی، ۱۳۸۰ و ساکی، ۱۳۸۲).

۵- براساس نتایج سؤال ۵ می‌توان گفت که علاقه مسئولان ستادی آموزش و پرورش می‌تواند در کاربست تحقیقات تأثیر داشته باشد. ارفعی مقدم (۱۳۸۱)، حسن‌زاده (۱۳۸۲)، بلیکی (۲۰۰۰)، کوهن و همکارانش (۲۰۰۲)، فانک و همکارانش (۱۹۹۵) نیز در تحقیقات خود نشان دادند که نگرش مثبت می‌تواند در استفاده از نتایج تحقیقات مؤثر باشد.

۶- نتیجه سؤال ۶ با نتایج پژوهشگران دیگر همسان است. برای مثال آقازاده (۱۳۸۰)، شریعت‌زاده (۱۳۸۰)، شفیع‌ی مطهر (۱۳۸۱)، فتحی و اجارگاه (۱۳۸۲)، فقیهی قزوینی (۱۳۷۸) نیز نشان دادند که مدیران و کارشناسان زمانی می‌توانند به اهداف سازمانی خود برسند که از نتایج تحقیقات بجا و مناسب استفاده کنند.

۷- یافته حاصل از سؤال ۷ نشان می‌دهد که کیفیت تحقیقات انجام شده در حد مناسب است و می‌تواند عامل مؤثر در کاربست یافته‌ها باشد. فانک و همکارانش (۱۹۹۵) و (۱۹۹۱)، هاپکینز (۲۰۰۲)، حسن‌زاده (۱۳۸۲)، متین (۱۳۸۲) و مهرمحمدی (۱۳۸۰) نیز نشان دادند که کیفیت تحقیقات می‌تواند در کاربست و استفاده مناسب از تحقیقات مؤثر باشد.

۸- نتیجه سؤال ۸ نشان داد که ویژگیهای حرفه‌ای پژوهشگران بر میزان کاربست یافته‌ها تأثیر دارد. ارفعی مقدم (۱۳۸۱)، اولاد (۲۰۰۲)، مک کلینتون (۱۹۹۷)، شفیع مطهر (۱۳۸۱)، طیبی (۱۳۸۲) نیز نشان دادند که ویژگیهای حرفه‌ای محققان بر کاربست یافته‌ها تأثیر دارد.

۹- نتیجه فرضیه اول نشان داد که کیفیت تحقیقات انجام شده با میزان کاربست یافته‌ها رابطه دارد. سومر و سومر (۱۹۹۷)، ریهر و موریسون (۲۰۰۲)، بلیکی (۲۰۰۰)، متین (۱۳۸۲) و خوش‌فر (۱۳۷۹) نیز نشان دادند که بین کیفیت پژوهش‌های انجام شده و استفاده از یافته‌ها رابطه وجود دارد.

۱۰- نتیجه فرضیه دوم نشان داد که بین میزان همکاری محققان در کاربست یافته‌های تحقیقات و میزان کاربست یافته‌ها رابطه وجود دارد. راجفورد و نیکولز (۱۹۹۶)، کوهن و همکارانش (۲۰۰۱)، فتحی و اجارگاه (۱۳۸۲)، شریعت‌زاده (۱۳۸۰)، ساکی (۱۳۸۲) و فرزام‌فرد (۱۳۸۰) نیز نشان دادند که بین همکاری محققان و استفاده از یافته‌های آنها رابطه وجود دارد. ارتباط پژوهشگران و بهره‌وران در کاربست یافته‌های پژوهش عامل اساسی به حساب می‌آید.

۱۱- نتیجه فرضیه سوم نشان داد که بین میزان دسترسی و استفاده از منابع و اطلاعات جدید و میزان کاربست یافته‌های تحقیقات رابطه وجود دارد. نتایج سایر پژوهش‌ها نیز نشان می‌دهد که وجود بانک اطلاعاتی جامع، ایجاد مراکز اطلاع‌رسانی پژوهشی و دسترسی به اطلاعات جدید می‌تواند در افزایش کیفیت تحقیقات، جلوگیری از تکراری بودن تحقیقات و کاربست یافته‌های پژوهشی نقش داشته باشد (سایت اینترنت، ۲۰۰۵؛ ایرانمنش، ۱۳۷۹؛ فقیهی قزوینی، ۱۳۷۸؛ سپیدنامه، ۱۳۸۰).

۱۲- نتیجه فرضیه چهارم نشان داد که میزان کاربست یافته‌های تحقیقاتی که مجریان آموزش و پرورش و غیر آموزش و پرورش انجام داده‌اند، متفاوت است. نتایج سایر تحقیقات با نتیجه این فرضیه نیز همسویی دارد. از آنجاکه آشنایی با ساختار آموزش و پرورش می‌تواند در کاربست بهینه نتایج تحقیقات تأثیر داشته باشد، بنابراین مجریان آموزش و پرورش با توجه به آشنایی با ساختار سازمانی آموزش و پرورش بهتر می‌توانند با مشکلات و چالشهای آن آشنا شده و راه‌حل مناسب برای حل آنها فراهم کنند (ساکی، ۱۳۸۲؛ حج فروش، ۱۳۸۲؛ امام جمعه، ۱۳۸۲؛ مهرمحمدی، ۱۳۸۰ و متین، ۱۳۸۲).

منابع

- آقازاده، احمد. (۱۳۷۵)، «راههای فراهم کردن زمینه کاربست یافته‌های پژوهشی در آموزش و پرورش»، پژوهش‌نامه آموزشی، شماره ۲۳، بهار.
- آقازاده، احمد. (۱۳۸۰)، «بررسی نارسایی‌ها و موانع در کاربست نتایج و یافته‌های تحقیقاتی تربیتی»، پژوهش‌نامه آموزشی، ویژه‌نامه شماره ۱۰، آذرماه.
- ارفعی مقدم، عبدالمجید. (۱۳۸۰)، «جایگاه پژوهش در فرایند توسعه اجتماعی»، رهیافت، شماره ۲۴، بهار و تابستان.
- امام جمعه، طیبه. (۱۳۸۲)، «تأثیر سازمان و رهبری مدرسه بر معلمان در زمینه کاربرد یافته‌های تحقیقات آموزشی و تجربه‌های مشابه»، ماهنامه خبری پژوهش، وزارت آموزش و پرورش، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، سال سوم، شماره ۲۲، تیرماه.
- ایرانمنش، محمد. (۱۳۷۹)، «ایجاد و گسترش مراکز تحقیق و توسعه ضرورت اساسی برای پیشرفت علمی و توسعه صنعتی»، نشریه اطلاعات، ۱۱ الی ۱۷ دی‌ماه.
- تاجیک اسماعیلی، عزیزالله. (۱۳۷۷)، «کاربست یافته‌های تحقیقات، بن‌بست‌ها و راهکارها»، پژوهش‌نامه آموزشی، شماره ۸، بهمن‌ماه.
- جانستون، جی‌ان. (۱۹۸۴)، روشهایی برای به کار بستن یافته‌های پژوهشی، ترجمه محمود مهرمحمدی، (۱۳۷۳)، دبیرخانه شورای تحقیقات وزارت آموزش و پرورش.
- حج‌فروش، احمد. (۱۳۸۲)، «جایگاه تحقیقات در آموزش و پرورش»، ماهنامه خبری پژوهش، وزارت آموزش و پرورش، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، سال سوم، شماره ۱۹، فروردین‌ماه.
- حسن‌زاده، رمضان. (۱۳۸۰)، «ارتباط پژوهشگران و بهره‌وران عامل اساسی در کاربست یافته‌های پژوهش»، پژوهش‌نامه آموزشی، ویژه‌نامه شماره ۱۰، آذرماه.
- حسن‌زاده، رمضان. (۱۳۸۰)، بررسی میزان کاربست نتایج تحقیقات انجام شده در آموزش و پرورش استان مازندران و عوامل مؤثر بر آن، سازمان آموزش و پرورش استان مازندران، مرکز تحقیقات.
- خوش‌فر، غلامرضا. (۱۳۷۹)، «بررسی نقش تحقیق و مراکز تحقیقاتی در توسعه اقتصادی - اجتماعی»، رهیافت، شماره ۲۲، بهار و تابستان.

دبیرخانه شورای پژوهشی علمی کشور. (۱۳۷۶)، برنامه ملی تحقیقات کشور، ریاست جمهوری، عناوین پروژه‌های پیشنهادی و مصوب.

رجبی، نصرت‌الله. (۱۳۸۰)، موانع و عوامل تسهیل‌کننده به کارگیری یافته‌های پژوهشی، پژوهش‌نامه آموزشی، ویژه‌نامه شماره ۱۰، آذرماه.

ساکي، رضا. (۱۳۸۲)، «آموزش مدیریت پژوهش در آموزش و پرورش گامی مؤثر برای بهبود فعالیتها»، پژوهش‌نامه آموزشی، شماره ۶۲ و ۶۳، مرداد و شهریورماه.

سپیدنامه، بهروز. (۱۳۸۰)، «جستاری در موانع استفاده از یافته‌های تحقیق»، پژوهش‌نامه آموزشی، ویژه‌نامه شماره ۱۰، آذرماه.

شریعت‌زاده، مهدی. (۱۳۸۰)، «تأملی در موانع کاربست یافته‌های پژوهشی»، پژوهش‌نامه آموزشی، شماره ۳۷، تیرماه.

شفیعی مطهر، سید علی‌رضا. (۱۳۸۱)، «سیمای پژوهش در قاب فرهنگی»، پژوهش‌نامه آموزشی، شماره ۵۲ و ۵۳، مهر و آبان ماه.

فتحی و اجارگاه، کوروش. (۱۳۸۲)، «موانع پژوهش‌مدار کردن تصمیم‌گیری در فرایند برنامه‌ریزی درسی»، فصلنامه تعلیم و تربیت، سال نوزدهم، شماره ۲.

فرزام‌فرد، غلامرضا. (۱۳۸۰)، «ردیابی کاربست یافته‌های پژوهشی»، پژوهش‌نامه آموزشی، ویژه‌نامه شماره ۱۰، آذرماه.

فقیهی قزوینی، فاطمه. (۱۳۷۸)، کاربست یافته‌های پژوهشی در اصلاحات آموزشی، تهران، پژوهشکده تعلیم و تربیت، چاپ اول.

متین. نعمت‌الله. (۱۳۸۰)، «کاربست یافته‌های پژوهشی، ضرورت‌ها و نظریه‌ها و راهکارها»، پژوهش‌نامه آموزشی، ویژه‌نامه شماره ۱۰، آذرماه.

متین، نعمت‌الله. (۱۳۸۲)، «مدیریت و توسعه پژوهش»، پژوهش‌نامه آموزشی، شماره ۶۱، تیرماه.

مهرمحمدی، محمود. (۱۳۷۹)، جستارهایی در پژوهش در قلمرو آموزش و پرورش، تهران، پژوهشکده تعلیم و تربیت، چاپ اول.

مهرمحمدی، محمود. (۱۳۸۰)، «علل عدم کاربست چیست؟ و راههای توسعه کاربست کدام است؟»، پژوهش‌نامه آموزشی، ویژه‌نامه شماره ۱۰، آذرماه.

- BLAIKIE, NORMAN. (2000). *Designing social Research*. By polity press.
- COHEN, L., MANION, L., & MORRISON. (2001). *Research Methods in Education*. by Routledge Falmer, 5th edition.
- FUNK, S.G., CHAMPAGNE, M.T., TORNQUIST, E.M. & WIESE, R.A. (1995). Administrators' views on barriers to research utilization: *Applied Nursing Research*, 8, 44-49.
- FUNK, S.G., CHAMPAGNE, M.T., WIESE, R.A. & TORNQUIST, E.M. (1991). Barries to research utilization scale. *Applied Nursing Research*, 4(1), 39-45.
- FUNK, S.G., CHAMPAGNE, M.T., WIESE, R.A. & TORNQUIST, E.M. (1991). Barriers to using research findings in practice: The clinician's perspective. *Applied Nursing Research*, 4(2), 90-95.
- FUNK, S.G., TORNQUIST, E.M. & CHAMPAGNE, M.T. (1995). Barriers and Facilitators of research utilization: An intergrative review. *Nursing Clinics of North America*, 30, 395-407.
- OLADE, ROSALINE. (2002). Tyler collaborative Research utilization, USA. 26th september' posters.
- RATCHFORD, T. & NICHOLS, R. (1996). *Whitin word Science Report*. North America.
- REHR, H. & MORISON, B. (2002). Research-utilization-Application of findings; *the workshops*.
- SOMMER, B. & SOMMER, R. (1997). *A practical Guide to Behavioral Research: Tools and Techniques*. By Oxford university press. Inc.
- Web site:
<http://stti.Confex.com>
[http:// WWW.columbia.edu](http://WWW.columbia.edu)
[http:// WWW.lander.edu](http://WWW.lander.edu)
<http://WWW.ahfmr.com>

وصول: ۸۳/۱۱/۱۲

پذیرش: ۸۴/۶/۷